

Moderna
arhivistika

Časopis arhivske teorije in prakse
Journal of Archival Theory and Practice

ISSN 2591-0884

<https://doi.org/10.54356/MA>

Letnik 7 (2024), št. 2 / Year 7 (2024), No. 2

Prejeto / Received: 02. 04. 2024

1.01 Izvirni znanstveni članek

1.01 Scientific article

<https://doi.org/10.54356/MA/2024/QWKX2328>

VIRTUALNA ARHIVSKA ČITALNICA (VAČ): UPORABNIŠKA IZKUŠNJA NA TEMO MATIJE GUBCA IN NJEGOVIH SLEDI V KRŠKEM

Špela SEČNIK

asistentka za skladnost poslovanja, študentka 3. stopnje arhivskih znanosti,
Mikrografija d. o. o., Novo mesto, Alma Mater Europaea, Slovenija

spela.secnik@mikrografija.si

Nina SOTELŠEK

muzejska svetovalka, študentka 3. stopnje heritologije,
Služba za premično dediščino in muzeje, Narodni muzej Slovenije,
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana, Slovenija

nina.sotelsek@nms.si

Izvleček:

V prispevku avtorici opišeta uporabniško izkušnjo z Virtualno arhivsko čitalnico (VAČ) na specifično tematiko zgodovinske osebnosti Matije Gubca. Raziskava, ki je potekala v obdobju med julijem 2023 in januarjem 2024, je bila zasnovana z namenom pridobitve podrobnejšega vpogleda v urbanistični razvoj mesta Krško v 20. stoletju, ki je z Matijem Gubcem močno povezan. Za doseg cilja sta avtorici skozi različne načine iskanja po fondih in zbirkah ter z uporabo različnih ključnih besed poskušali najti ustrezne zapise. Z metodo analize sta preverili relevantnost podanih rezultatov in kvaliteto elementov popisa posameznih zapisov po standardu ISADg2 za samo raziskovalno področje. Prispevek se osredotoča na vidik raziskovalca – uporabnika, ki mu lahko učinkovito zasnovano digitalno okolje, z bogatimi bazami podatkov, olajša in pohitri raziskovalno delo in omogoči dostop do informacij.

Ključne besede:

analiza vsebine, Virtualna arhivska čitalnica, VAČ, popis arhivskega gradiva, Matija Gubec, Krško

Abstract:

Virtual Archival Reading Room (VARR): User experience on the Topic of Matija Gubec and his Traces in Krško

The authors of the paper describe the user experience with the Virtual Archival Reading Room (VARR) on the specific topic of the historical figure Matija Gubec. The research took place between July 2023 and January 2024. The purpose of the research was to obtain a more detailed insight into the urban development of the town of Krško, which is strongly connected with Matija Gubec. To achieve the set objective, the authors tried to find relevant records through different methods of searching through funds and collections, using different keywords. With the analysis method, the relevance of the given results and the quality of given elements of archival descriptions were analysed, taking the ISADg2 standard into consideration. The paper focuses

on the perspective of the researcher – user, for whom an efficiently designed digital environment with rich databases can facilitate and accelerate research and provide access to information.

Key words:

content analysis, Virtual Archival Reading Room, VARR, archival description, Matija Gubec, Krško

1 Umestitev in namen raziskave

V letu 2023 smo pričeli z raziskovalnim delom, ki v središče zanimanja postavlja spomenik Matije Gubca, postavljen na istoimenskem trgu v Krškem. Je avtorsko delo umetnika Toneta Kralja, ki ga je strokovna javnost do sedaj vrednotila le v okviru celotnega umetnikovega opusa, nikoli pa kot samostojno umetniško delo. Umetnostna zgodovina je sicer prva izmed humanističnih disciplin, ki se loteva raziskovanja in razumevanja posameznega javnega spomenika, vendar, kot opozarja Young, večina umetnostnozgodovinskih razprav prezre, da imajo spomeniki tudi javno razsežnost oz. socialni status v prostoru, katerega neločljiv del so postali z umestitvijo vanj (2003, str. 245). Če želimo razširiti vedenje o spomeniku in odgovoriti, kakšno je njegovo »življenje« v lokalni skupnosti, je interdisciplinaren raziskovalen pristop vsekakor potreben.

Vrednotenja spomenika smo se lotili z umetnostnozgodovinsko metodo, ko pa smo želeli odgovoriti na vprašanja, kakšno je njegovo družbeno življenje in kakšna je njegova prezenca v umu lokalne skupnosti, smo uporabili etnološke metode raziskovanja. Lokalna skupnost je namreč tista, ki je spomenik zasnovala, ga postavila in uporabljala. Seveda je spomenik pomembno umetniško delo referenčnega slovenskega kiparja, ima pa tudi odgovornost, da prenaša vrednote in ideje, saj je, kot pravi Marianne Doeze, »ustvarjen za javnost in ga je zato mogoče in treba vrednotiti glede na njegovo sposobnost generiranja človeških reakcij (1977, str. 9–21).« Tudi Ivo Maroevič vidi še druge razsežnosti posameznega spomenika in poudarja, da je slednji dokument časa, v katerem je nastal in živel, zato ni zadosti, če vrednotimo zgolj njegove estetske in prostorske parametre – vrednotiti ga moramo celovito, kot konstrukt prej omenjenih vidikov in njegove družbene komponente, ki se je izoblikovala v toku njegovega obstoja (1988, str. 783).

Po Maroeviču je torej spomenik reprezentacija izbranih vrednot, njegovo ohranjanje pa pomeni skrb za te vrednote (1988, str. 789). Pri raziskovanju smo izhajali iz predpostavke, da je spomenik Matije Gubca dokument, zato smo raziskovali njegove dokumentarne plasti. Podatki, ki jih spomenik kot dokument v sebi skriva, so edinstveni in enkratni ter pot do interpretacije spomenika, zato lahko vrednost spomenika kot dokumenta presega njegove druge vrednosti (Prav tam).

Bolj kot strokovna umestitev in vrednotenje spomenika v okviru umetnikovega opusa je bil vsebinski namen raziskave odgovoriti, kako je prišlo do njegove prostorske umestitve in kakšen je njegov socialni status. Potek umestitve smo poskusili rekonstruirati in ugotoviti, zakaj so se Krčani sploh odločili, da postavijo spomenik tej zgodovinski osebnosti. Raziskovanja smo se sprva lotili z analizo literature, nato pa s pregledovanjem arhivskega gradiva v Zgodovinskem arhivu Celje (v nadaljevanju ZAC) in arhivu Mestne občine Krško. Pregledovali smo tudi obe umetnostnozgodovinski zbirki Mestnega muzeja Krško (Zbirka Vladimir Štoviček in Likovna zbirka MMK) ter njuno spremljajočo dokumentacijo.

2 pristop k raziskavi

Pred oddano vlogo v ZAC smo iskali informacije v Virtualni arhivski čitalnici (v nadaljevanju VAČ). V iskalniku smo ob štirih možnosti iskanja po čitalnici (iskanje po besedilu, iskanje po poljih, iskanje po tektoniki in iskanje po deskriptorjih) pregledovali vsebino fondov na podlagi različnih ključnih besed, upoštevajoč kontekst na eni in slovnična pravila na drugi strani. Določili smo naslednje ključne besede: *Matija Gubec*, *Trg Matije Gubca*, *Krško urbanizem*, *kmečki upori*, *punt*, *krško polje*, *Tone Kralj*, *spomenik*, *stadion*, *Delavski dom*, *Krško 1977*, *Krško 1477*, *500- obletnica*, *mestne pravice*, *Gubec*, *Gubca*. Dodatno smo pri poizvedovanju po deskriptorjih po polju *zemljepisno ime* iskali ključno besedo *Krško*.

Pri iskanju arhivskih virov smo se prostorsko omejili na območje občine Krško – staro mestno jedro in Videm –, časovno pa na obdobje med letoma 1960 in 1980. To je bil čas sunkovitega razvoja mesta, ko je mestno upraviteljstvo pripravljalo nov urbanistični načrt, s katerim je želelo povezati oba dela mesta, ki ju sicer ločujeta reka Sava in železniška proga, v homogeno celoto. Iskalno vsebino smo konkretnije usmerili na leto 1976, ko je na Vidmu potekala intenzivna gradnja družbeno-kulturnega centra in leto 1977, ko je bila gradnja zaključena. Oktobra 1977 je bila namreč v Krškem velika proslava ob 500. obletnici pridobitve mestnih pravic, istočasno pa je bil odprt Delavski dom ter odkrit spomenik Matije Gubca. Vsebinsko smo se pri iskanju omejili na gradnjo družbeno-kulturnega centra s tremi stavbami – delavski dom, hotel in poslovni objekt s pošto, banko in zavarovalnico. V okviru gradnje tega centra je bila predvidena gradnja trga in spomenika, ki sta nas v okviru raziskave zanimala. Iskali smo potrjen urbanistični program in načrt, zazidalni načrt za Videm, tehnična poročila, lokacijske informacije, načrte projektivnih birojev »Region« Brežice ter »Studio« Slavniki Izola, zapisnike, poročila in drugo dokumentacijo v zvezi z gradnjo Delavskega doma, Turist hotela »Sremič« Krško in poslovnega objekta Pošta Slovenije in Ljubljanska Banka.

3 Potek raziskave in rezultati

Med raziskovalnim delom smo s ključnimi besedami na podlagi *iskanja po besedilu* našli skupno 1481 zadetkov:

Tabela 1: Število pridobljenih zadetkov (iskanje po besedilu)

Ključna beseda	Št. zadetkov
Matija Gubec	10
Trg Matije Gubca	2
Krško urbanizem	6
kmečki upori	9
punt	12
krško polje	27
Tone Kralj	50
spomenik	875
stadion	114

delavski dom	110
Krško 1977	92
Krško 1477	2
500- obletnica	0
mestne pravice	72
Gubec	12
Gubca	88
Skupaj	1481

Ključne besede *spomenik*, *stadion*, *delavski dom*, *Krško 1977*, *mestne pravice* in *Gubca* so ponudile težko obvladljivo število zadetkov, zato smo uporabili funkcijo '*Iskanje znotraj zadetkov*', ki nam je omogočil *iskanje po poljih*. Glede na geografsko lego območja in dejstva, da je za območje pristojen Zgodovinski arhiv Celje, smo sprva omejili iskanje – v polju *Področje iskanja (arhivi)* smo določili ukaz, da čitalnica išče izključno znotraj fondov pristojnega arhiva. S tem smo število zadetkov močno znižali (93,86 %), in sicer (gl. stolpec Število zadetkov (2)):

Tabela 2: Število pridobljenih zadetkov po omejitvi iskanja (iskanje znotraj zadetkov)

Ključna beseda	Število zadetkov (2)	Št. zadetkov (1)
spomenik	23	875
stadion	4	114
delavski dom	14	110
Krško 1977	40	92
mestne pravice	2	72
Gubca	0	88
Skupaj	83	1351

Pri ključni besedi *spomenik* smo iskanje dodatno omejili z iskanjem znotraj *Vsebine PE*, *Naslov* in *Vsebuje*, dodali ključno besedo *Krško*, vendar nismo dobili rezultatov. Enako smo ponovili pri ključni besedi *delavski dom*, s čimer smo dobili enake zadetke kot pri omejitvi iskanja po fondih Zgodovinskega arhiva Celje. Pri ključni besedi *Krško 1977* smo dodatno iskali še z omejitvijo polja *Časovno obdobje* z letnico 1977, pri tem pa dobili 26 rezultatov, vendar smo podobno kot pri ključni besedi *delavski dom* opazili ponavljanje zadetkov.

Po pregledanih zadetkih smo iz naslovov popisnih enot (PE) in časovnega obdobja ugotovili, da je za našo raziskavo relevantnih zgolj 22 zadetkov. Nizek odstotek (1,5 %) glede na prvi niz zadetkov predpisujemo predvsem dejstvu, da je bilo po prvem iskanju veliko zadetkov iz drugih regionalnih arhivov, ki geografsko območja mesta Krško ne pokrivajo, in ki smo jih takoj izločili. Tako smo se omejili predvsem na Zgodovinski arhiv

Celje, pozorni pa smo bili tudi na Arhiv Republike Slovenije, ki teritorialno pokriva območje celotne Slovenije.

Dodatno smo raziskavo razširili še z iskanjem po deskriptorjih, kjer smo po geslovnikih vse in *zemljepisno ime* iskali ključno besedo *Krško*. Pri tem smo določili, da naj rezultati *vsebujejo* to besedo, da bi zmanjšali morebitne omejitve zadetkov, saj se beseda lahko pojavi na katerem koli mestu besedne zveze, ki bi vključevala ključno besedo *Krško* (začetek, konec ali vmes). Po deskriptorjih smo po geslovniku vse iskali ključni besedi *Tone Kralj* in *Matija Gubec*. Na ta način relevantnih rezultatov nismo pridobili, le pri ključni besedi *Gubec* smo dobili povezavo na fizično osebo, vendar tudi ta na koncu ni ponudila relevantnih rezultatov.

Z iskanjem po tektoniki gradiva smo znotraj Zgodovinskega arhiva Celje v skupini fondov *SI_ZAC-E000 ZNANOST IN KULTURA, REKREACIJA IN INFORMIRANJE ZAC (1991–2019)*, pod njimi skupina fondov *SI_ZAC-E200 KULTURA ZAC (1911–2019)* in pod temi skupina fondov *SI_ZAC E230 Drugi zavodi s področja kulture ZAC (1945–2015)*, prišli do fonda *SI_ZAC/1677 Kulturni dom Krško (1976–1995)*.¹ Preko skupine fondov *SI_ZAV-A000 UPRAVA ZAC (1583,2012)*, pod njim skupina fondov *SI_ZAC-A600 Državne in samoupravne lokalne oblasti od 1945 ZAC (1944–2012)*, pod njim skupina fondov *SI_ZAC-A650 Občine 1952 do 1994, krajevni uradi do 1955 ZAC (1952–2005)* smo prišli do fonda *SI_ZAC/0135 Skupščina občine Krško (1962–1994)*.

Oba fonda sta bila predmet raziskave v drugem delu, med osebnim obiskom pri pristojnem arhivu.

4 Popisne enote in standard ISADg2

Splošni mednarodni standard za arhivsko popisovanje ISADg2 določa 6 obveznih elementov popisa arhivskega gradiva: signaturo, naslov, ustvarjalca, čas nastanka gradiva, obseg popisne enote in nivo popisne enote (ISADg2, 2000). Vsebina popisne enote je za raziskovalca ključen, a po standardu neobvezen element popisa. Med raziskavo smo preverili ustreznost popisa relevantnih 22 dobljenih zadetkov.

Signatura

Signatura je po Novaku (2012, str. 608) "*v svojem bistvu vrednost, ki označuje določeno vsebino, podatek ali informacijo in omogoča njihovo sistematiko*." Pričakovano je signaturo, sestavljeno iz črkovnih, ki nam povedo, v katerem od arhivov se gradivo nahaja, in številčnih oznak, vsebovalo vseh 22 (100 %) popisnih enot.

Naslov

Naslov, ki je za raziskovalca prvi pomemben indikator o relevantnosti popisne enote in gradiva za njegove potrebe, je prav tako pričakovano vsebovalo vseh 22 (100 %) popisnih enot. Naslovi so bili oblikovani različno, predvsem smo opazili razliko pri naslovih različnih nivojev popisne enote. Naslovi fondov so tako oblikovani po ustvarjalcih, zaradi česar je s stališča raziskovalca toliko bolj pomembna *vsebina* fonda, ki omogoča lažjo oceno relevantnosti gradiva.

Pri naslovih popisnih enot na nivoju *združeni dokumenti* (16 primerov) smo ugotovili, da so ti v 11 primerih (68,8 %) povedni in smo lahko že iz seznama zadetkov ocenili njihovo relevantnost za našo raziskavo. 4 naslovi so površno opisovali vsebino popisne enote, pri eni pa smo ugotovili slovnično napako, v besedi *sklepi* je bil izpuščena

¹ Kulturni dom Krško je pravni naslednik Delavskega doma Krško.

črka *k*, kar vpliva tudi na sam pomen naslova. Tovrstne napake lahko pomembno vplivajo tudi na seznanitev raziskovalca z gradivom, saj VAČ dotičnega zadetka pri iskanju ključne besede *sklepi* ne ponudi.

Čas nastanka

Za potrebe naše raziskave je podatek o času nastanka popisne enote ključnega pomena, saj smo že v okviru priprave raziskave zastavili okvirno časovno obdobje. Čas nastanka je bil prisoten pri vseh 22 (100 %) popisnih enotah, podobno kot naslov pa je bil oblikovan različno. Slednje pripisujemo predvsem nivoju popisne enote; najvišja popisna enota fond zajema določeno časovno obdobje, medtem ko so popisne enote na nivoju združenih dokumentov vezane na točno določeno letnico ali celo datum. Zapisani datumi so bili skladni z zahtevami standarda ISADg2.

Nivo popisne enote

Nivo popisne enote je bil prisoten pri vseh 22 (100 %) zadetkih, podatek je jasno razviden že v samem seznamu, pri kliku na posamezni zadek pa še za naslovom zadetka (na vrhu spletne strani, ne v polju *naslov PE*).

Vsebina

Vsebina je bila opisana pri 14 (63,6 %) zadetkih. Oblikovana je bila zelo različno, pričakovano je bila podrobnejša na nivoju *fonda*, na nivoju *združenih dokumentov* pa v 8 (50 %) primerih popisa vsebine ni bilo. V tem primeru smo pričakovali, da bomo že iz drugih elementov popisa (naslov, čas nastanka) jasno lahko ugotovili relevantnost gradiva, vendar nam je to uspelo zgolj pri 2 (25 %) zadetkih.

Pri vseh 6 zadetkih, ki so na nivoju fonda vsebovali opis vsebine, smo že iz opisa lahko ugotovili relevantnost gradiva za našo raziskavo.

Podrobno opisana vsebina popisne enote omogoča raziskovalcu, da že z uporabo VAČ ugotovi uporabnost gradiva ter ga postavi v kontekst raziskave. Nestrukturirani in nestandardizirani opisi (predvsem na nivoju naslova in vsebine) v tem trenutku onemogočajo popoln izkoristek VAČ, s čimer so raziskovalci nesamostojni in še vedno neposredno odvisni od pristojnih arhivov in arhivistov. Kot ugotavlja Juričič Čargo (2018), je potrebno poenotiti metode popisovanja, kar bo na eni strani koristilo uporabnikom, ki bodo pridobili kakovostne informacije, na drugi strani pa arhivistom, saj bi se na ta način zmanjšalo tveganje vnosov neprimernih ali celo napačnih vsebin.

5 Zaključek raziskave

VAČ se je v naši raziskavi izkazal kot uporabno orodje za seznanitev z arhivskimi viri, s katerimi bi lahko dosegli vsebinsko razjasnitev raziskovalnega vprašanja. Pa vendar nam rezultati oz. zadetki, ki smo jih pridobili na VAČ, niso ponudili dokončnih dokumentov, zaradi česar smo za potrebe iskanja ključnih virov in pridobitve potrebnih informacij osebno obiskali Zgodovinski arhiv Celje. Postavili smo predpostavko, da sta arhivist in njegovo znanje o fondih ključna člena pri doseganju zelenega cilja, saj v procesu popisovanja fonda dodobra spozna ustvarjalca, njegovo delo in odnos do dokumentov (*How do you find materials?*, s.d.), ter informacije postavi v kontekst.

Arhivsko gradivo je nudilo odlično izhodišče, ki smo ga v kasnejši fazi nadgradili z metodo ustne zgodovine. S pomočjo najdenega arhivskega gradiva (zapisniki, tehnična poročila, načrti, projektna dokumentacija idr.) smo ugotovili, kdo so bili odločevalci v času nastajanja trga ter spomenika in kdo ustvarjalci. Veliko teh smo v naslednji fazi pridobili kot sogovornike, ki so osvetlili ozadje pridobljenih virov in znali slikovito orisati čas, ko so dokumenti nastajali.

Za namen tega članka podajamo še kratko vsebinsko poročilo o pridobljenih rezultatih raziskave, podroben prikaz in analiza virov pa bosta prikazana v samostojnem članku. Do odgovorov na raziskovalna vprašanja smo prišli s pomočjo različnih metod. Najprej smo z analizo časopisnih člankov ugotavljali, kaj je spodbudilo lokalno skupnost k postavitvi spomenika Matiji Gubcu, ne neki drugi zgodovinski osebnosti (npr. Adamu Bohoriču ali Juriju Dalmatinu), s katerimi se mesto identificira. Članki so pokazali, da so Krčani Matijo Gubca povezovali s praznovanjem kmečkega praznika od leta 1925 naprej in s tem nadaljevali tudi po drugi svetovi vojni, čeprav v nekoliko drugačnem političnem kontekstu – tedaj uporniškega vodjo niso več prikazovali kot kmečkega junaka, ampak kot personifikacijo borca za svobodo izpod nemške okupacije. Arhivsko gradivo je potrdilo domnevo, da je uprava občine Krško že v začetku 60. let 20. stoletja razmišljala o urbanistični ureditvi mestnega središča z družbeno-kulturnim centrom, to namero pa je realizirala desetletje kasneje (SI_ZAC/350-2-62, 1962). S pomočjo delno ohranjenih načrtov gradnje družbeno kulturnega centra,² ki so jih izdelali različni projektivni biroji, smo ugotovili, da se je načrtovanje trga spreminjalo (različni dokumenti v SI_ZAC/351-3-76, 1977; glej Viri in literatura), saj so bili v njegovo oblikovanje vključeni kar trije izvajalci, vsak s svojo idejno rešitvijo, glede na želje njihovih naročnikov. Posledično se je spreminjala lokacija umestitve spomenika na trgu. Ker smo prišli do mrtve točke, smo uporabili še metodo ustne zgodovine s polstrukturiranimi intervjuji in tako pridobili informacije neposredno od ljudi, ki so bili udeleženi pri nastajanju prej omenjenih dokumentov. Ta metoda je omogočila dostop do informacij, ki jih iz arhivskega gradiva nismo mogli razbrati – prikazala je kontekst nastajanja dokumentov in potrditev nekaterih domnev. Raziskava je torej prinesla ugotovitev, da je bila umestitev spomenika Matije Gubca načrtna izbira tedanjih mestnih odločevalcev, ki je temeljila na dolgi tradiciji povezovanja mestne identitete z zgodovinsko osebnostjo Matijo Gubcem. Ugotovili smo tudi, kdo je avtor osrednje tržne površine in umestitve spomenika Matije Gubca, s čimer je bil cilj raziskave dosežen.

S pomočjo arhivskih virov smo odgovorili na raziskovalno vprašanje in pridobili potreben vpogled v razvoj osrednjega trga mesta Krško. Pri tem se je VAČ izkazal kot ključno orodje za seznanitev z arhivskimi viri, ki nam je hitro ponudilo vpogled v njihovo vsebino, za nadaljnji potek raziskave pa se je izkazal temeljnega pomena osebni obisk pristojnega arhiva. Zaposleni v arhivu so namreč ključni členi pri sorodnih kompleksnih zgodovinskih raziskavah, saj gradivo do potankosti poznajo, dodatno pa raziskovalcem tudi svetujejo s povezanim gradivom, kot se je pokazalo tudi v našem primeru.

Pri samih arhivskih popisih v VAČ smo opazili velik razkorak v sami strukturi posameznih popisnih elementov in odsotnost opisa vsebine, ki raziskovalcu ponuja globlji vpogled v samo gradivo. Ne glede na tehnološki razvoj in dane možnosti iskanja po arhivskih popisih je še vedno nujno potreben obisk samega arhiva, ki je za oblikovanje celostne in jasne slike v fazi raziskovanja bistvenega pomena.

² *Načrte hranijo Zgodovinski arhiv Celje, Oddelek za urejanje prostora in varstvo okolja Mestne občine Krško in Region projektivni biro Brežice.*

6 Viri in literatura

Delavski dom Krško, Pripombe na načrt trga, 14. april 1977, SI_ZAC/351-3-76, Zgodovinski arhiv Celje.

Delavski dom Krško, Zunanja ureditev, Tehnično poročilo, junij 1977, SI_ZAC/351-3-76, Zgodovinski arhiv Celje.

Doezema, M. (1977). The Public Monument in Tradition and Transition. V: *The Public Monument and Its Audience*. Cleveland: Cleveland Museum of Art.

Družbeno kulturni center Krško, Arhitekturna zazidalna situacija, L. D. 442-L/76, 1976, SI_ZAC/351-3-76, Zgodovinski arhiv Celje.

Družbeno kulturni center Krško, Zunanja ureditev, št. projekta 863-U-77, junij 1977, SI_ZAC/351-3-76, Zgodovinski arhiv Celje.

How do you find materials? (s. d.) Pridobljeno 29. 3. 2024 s spletne strani:
https://www.archives.gov.on.ca/en/about/archives_unboxed/materials.aspx.

ISADg2: General International Standard Archival Description. (2000). 2nd ed. Ottawa: International Council of Archives.

Maroević, I. (1988). Spomenik kulture kao dokument. V: *Pogledi*, 3-4(18), 783–791. Split

Novak, M. (2012). Signatura kot entiteta arhivskih informacijskih sistemov. V N. Gostenčnik (ur.), *Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja: arhivistika in informatika : zbornik mednarodne konference, Radenci, 28.-30. marec 2012* (str. 605–630). Maribor: Pokrajinski arhiv Maribor.

Pogodba za izdelavo Urbanističnega projekta, 19. junij 1962, SI_ZAC/350-2-62, Zgodovinski arhiv Celje.

Samski dom in objekt družbene prehrane Krško, št. projekta 7609, Situacija 1, april 1976, SI_ZAC/351-3-76, Zgodovinski arhiv Celje.

Young, J. E. (2003). Memory/Monument. V: *Critical Terms for Art History, Second Edition* (Robert S. Nelson, Richard Shiff ur.). Chicago, London: The University of Chicago Press.

SUMMARY

VIRTUAL ARCHIVAL READING ROOM (VARR): USER EXPERIENCE ON THE TOPIC OF MATIJA GUBEC AND HIS TRACES IN KRŠKO

Špela SEČNIK

Business Compliance Assistant, PhD student (Archival Science),
Mikrografija d. o. o., Novo mesto, Alma Mater Europaea, Slovenia
spela.secnik@mikrografija.si

Nina SOTELŠEK

Senior Custodian, PhD student (Heritology),
National Museum of Slovenia, University of Ljubljana, Faculty of Arts, Ljubljana, Slovenia
sotelskova@gmail.com

In 2021, with the transition to the production environment the Virtual Archive Reading Room (VARR) came to life, which enabled users to access physical and electronic archival material of Slovenian archives remotely (Arhiv Republike Slovenije, 14. 9. 2021). With the new information solution, the reading procedures were digitized, upgraded, automated and optimized. The paper describes the user experience with the Virtual Archive Library (VARR) on the specific topic of Matija Gubec. In Krško, the square and the monument are dedicated to this historical figure who was never an inhabitant of the city, so we wondered why the people of Krško named the central part of the city after him. For this purpose, we wanted to gain a more detailed insight into the urban development of the town of Krško in the 1960s and 1970s, a time when the town experienced the most visible change and consequently had the largest increase in population. The urban intervention resulted in the creation of a socio-cultural center, with a central congress square and a monument to the "folk hero" Matija Gubec. We searched for archival sources, project documentation, minutes and plans that were created and ordered from subcontractors by the Department for Construction and Communal Affairs of the Municipality of Krško. With the help of archival material, we wanted to show how the construction of the central square with the monument took place and who was responsible for its realization. The goal of the research presented in this paper was to study the usability of the Virtual Archive Reading Room and its results for the mentioned topic. The paper focuses on the perspective of the researcher - the user, for whom an efficiently designed digital environment with rich databases can facilitate and speed up research work and provide access to (important) information.

The research primarily took place within the competent archive for the Krško area, and then it was extended to the State archive and, in the final phase, to all other archives within the public archival service. In the process itself, various methods of searching for fonds and collections were used (search by text, by fields, by tectonics of the archive (archive plan) and by descriptors), various keywords relevant to the research itself were also used, taking into account different grammatical rules.

The analysis method was used to verify the relevance of the given results and the quality of the description elements of individual records according to the ISADg2 standard for the research topic itself. From the researcher's point of view, the key to achieving the qualitative value of the obtained results is mainly the content, which, as an optional element of description according to ISADg2, does not appear in all the obtained results (units of description). The results of the research showed that the information

solution itself is well designed and is relatively easy to use for every researcher. In order to ensure the very quality of the results, similar to the SIRAnet solution, the awareness of the archivist who creates the archival description and, in this way, ensures the usability and accessibility of the unit of description (archival material) is important.

O avtoricah:

Špela Sečnik je v letu 2017 zaključila magistrski študij arhivistike in dokumentologije na Almi Mater Europaea, nato pa s študijem nadaljevala leta 2019 na doktorskem programu Arhivske znanosti. V svojem znanstvenoraziskovalnem delu se posveča predvsem uporabnosti arhivskega gradiva kot kulturne dobrine ter možnostim in priložnostim sodelovanja arhivistike z muzeologijo. V podjetju Mikrografija je zaposlena kot asistentka za skladnost poslovanja, sodeluje pri pripravi notranjih pravil in svetovanju ustvarjalcem pri zagotavljanju zakonsko skladnega arhiviranja.

Nina Sotelšek je leta 2010 diplomirala na Oddelku za umetnostno zgodovino na Filozofski fakulteti v Ljubljani, trenutno je doktorska študentka na Filozofski fakulteti v Ljubljani, smer Heritologija. Zadnjih 13 let je zaposlena v Mestnem muzeju Krško (enoti Kulturnega doma Krško), kjer deluje kot kustosinja likovnih in zgodovinskih zbirk, oblikovalka ter izvajalka razstavnega programa in raziskovalnih projektov ter vodi muzejske dokumentacije. Njene muzeološke raziskave se navezujejo na ustvarjanje in dokumentiranje digitalnih zbirk premične in nesnovne dediščine, načinov njihove kasnejše diseminacije ter vpeljavo participativne kulture v delovanje muzejev. Preizprašuje pozicijo mestnega muzeja in možnosti njegovega vplivanja na mikrookolje, ki ga obkroža. Svoje raziskave redno objavlja v strokovnih in znanstvenih publikacijah. Je avtorica ali kustosinja več kot 60 razstav v matičnem in drugih muzejih (ter galerijah).

About the authors:

Špela Sečnik obtained her master's degree in Archives and Records Management at Alma Mater Europaea in 2017, and then continued her studies in 2019 on the doctoral program in Archival Sciences. In her research and scientific work, she mainly focuses on the usefulness of archival material as a cultural asset and the possibilities and opportunities of cooperation between archival science museology. She is currently employed at the company Mikrografija as a business compliance assistant, where she participates in the preparation of internal rules and advises creators on ensuring legally compliant archiving.

Nina Sotelšek graduated from the Department of Art History at the Faculty of Arts in Ljubljana in 2010, and is currently a doctoral student at the Faculty of Arts in Ljubljana, majoring in Heritology. For the last 13 years, she has been employed at the City Museum Krško (a unit of the Krško Cultural Center), where she works as a curator of art and historical collections, designer and implementer of the exhibition program and research projects, and manager of museum documentation. Her museological research is related to the creation and documentation of digital collections of material and immaterial heritage, methods of their subsequent dissemination, and the introduction of participatory culture into the operation of museums. It questions the position of the city museum and the possibilities of its influence on the micro-environment that surrounds it. She regularly publishes her research in professional and scientific publications. She is the author or curator of over 60 exhibitions in Krško and other museums (and galleries).